

9. 'National Security Strategy of the United States of America of 2017', 55 p. [online] Available at: <http://nssarchive.us/wp-content/uploads/2017/12/2017.pdf>, [30.09.2018].

10. 'National Security Strategy of the United States of America of 2010', 52 p. [online] Available at: <http://nssarchive.us/NSSR/2010.pdf>, [29.09.2018].

11. 'The National Security Strategy of the United States of America of 2002', 35 p. [online] Available at: <https://www.state.gov/documents/organization/63562.pdf>, [29.09.2018].

Levanчук І. В., Ph.D. Student of the Chair of International Regional Studies, Institute of International Relations of Taras Shevchenko National University of Kyiv (Ukraine, Kyiv), irishkalev18@gmail.com, ORCID <https://orcid.org/0000-0001-7102-3128>

U.S. geopolitical strategy in the post-Soviet area: actor and factor analysis

Based on the study of key strategic documents of the U.S. foreign policy, the evolution of the American geopolitical strategy in the post-Soviet area is explored. The usage of the retrospective analysis and induction in conjunction with the system method allowed to achieve the goal of this research, that is to identify and analyze the main U.S. geostrategic priorities in the post-Soviet area while taking into account the leading trends in the development of global and regional international relations and the transformation of the key actors' interests. As a result, the U.S. is determined not to use the regional approach when implementing its geopolitical strategy: today, the U.S. – third parties cooperation is built on the basis of their bilateral collaboration or institutional interaction. Therefore, the American authorities consider the post-Soviet area as a springboard to deter the Russian aggressive actions but do not see it as a priority region to realize the foreign policy activities.

Keywords: geostrategy, geopolitical strategy, USA, post-Soviet area, Russia, security, Europe.

* * *

УДК 321.6/8

Малкіна Г. М.,

доктор політичних наук, професор кафедри політичних наук, Київський національний університет ім. Т. Г. Шевченка (Україна, Київ), georgeslavin1997@gmail.com

Попов Г. В.,

студент філософського факультету, Київський національний університет ім. Т. Г. Шевченка (Україна, Київ), georgeslavin1997@gmail.com

Концепції космополітизму в політичному вченні Джузеппе Мадзіні

Проаналізовано ідеї Джузеппе Мадзіні, що сприяли поширенню демократичних ідеалів серед народів Європи та їх вплив на національно-визвольні рухи, які почали активно розвиватися в XIX сторіччі. Хоча вчення автора і не є суто системним, а деякі з концепцій змінювалися з огляду на зміну політичної кон'юнктури в Європі, можна впевнено сказати, що його концепції націоналізму, громадянського суспільства та міжнародних відносин знаходять своє практичне застосування на практиці у сучасному політичному світі.

Ключові слова: Джузеппе Мадзіні, космополітизм націй, Рісорджіменто, ліберальний націоналізм.

«Великі революції – це скоріше робота принципів, аніж багнетів» [2, с. 45]. Саме ця цитата великого італійського революціонера може слугувати гарним вступом до всього наукового надбання Джузеппе Мадзіні. Він був першим, хто почав напрацьовувати політичні концепції, які б можна було реально втілити в життя постанполеонівської Європи, що була пронизана романтичним духом національної боротьби проти абсолютистських тираній, розбудови республіканського устрою та секуляризації.

Джузеппе Мадзіні є однією з найбільш впливових інтелектуальних постатей італійського Рісорджіменто,

одним із духовних батьків сучасної італійської нації. Мадзіні – не менш знакова фігура періоду об'єднання Італії, ніж Джузеппе Гарібальді й Алессандро Гавацці. При цьому в свою епоху Мадзіні сприймався як фігура європейського масштабу, яку можна порівнювати за своїм впливом із такими діячами, як Джон Стюарт Міль, Карл Маркс та Алексіс де Токвіль. Нажаль, зараз політичний спадок цього видатного діяча не вивчається належним чином за межами Італійської республіки та провідних американських університетів. Жодна робота італійця не перекладена українською або російською мовами, хоча парадигми Мадзіні важливі для розуміння сучасних процесів всередині Європейського союзу, його ролі та впливу на міжнародній політичній арені.

Доба закінчення Наполеонівських війн, розквіт романтизму та зацікавлення власною культурою та історією принесла Європі справжню хвилю політичного піднесення націоналістичних та демократичних ідей. Поневічений війною континент, охоплений патріотичними настроями, шукає шляхи запобігання нової війни світового масштабу. І якщо правителі держав-переможців після Віденського конгресу 1815 року формулюють свої ідеї в Священному союзі трьох монархій, що був спрямований на придушення революційних рухів на кшталт французького, то найкращі інтелектуали континенту, які представляли ліберальне крило політичної ідеології, розробляють концепцію, в якому майбутнє Європи належить демократичним республікам, сформованим за національною ознакою [1, с. 352].

Найскладніша ситуація склалася в Італії, де 30 мільйонів італійців залишилися жити під владою австрійського монарху, римського Понтифіка та ще трьох монархів, які намагалися очолити лідерство у боротьбі за об'єднання італійської нації. Саме в такій ситуації молодий революціонер Джузеппе Мадзіні починає свою діяльність спрямовану на створення базових цінностей та принципів, які мають лягти в основу майбутньої об'єднаної Італії від Мілану до Палермо.

Мадзіні чітко уявляв, що політичні амбіції окремих монархів, бажання Папи Римського залишити свій політичний і економічний вплив на італійське суспільство, північне сусідство з потужною Габсбурзькою монархією не дозволять об'єднати італійців як єдину націю в культурному, мовному та політичному контексті. Крім того, мислитель широко критикує абсолютистську політичну еліту за нездатність створити потужну державу, яка була помітним гравцем на міжнародній арені та репрезентувати настрої всіх жителів Аппенін.

Таким чином Мадзіні доводить необхідність утворення на італійських землях республіканського ладу за демократичним зразком. Наслідуючи ідеологам Французької революції, він проголошує символом руху «Молода Італія», який він очолював, «свободу у всьому і для всіх, рівність в правах і обов'язках, в тому числі соціальних і політичних; асоціацію всіх людей, всіх свободних громадян в місії Прогресу, що несе суцільну людяність» [2, с. 8]. В даній дефініції Мадзіні використовує важливе для всієї його концепції поняття: *асоціація*. Його суперечливе розуміння асоціації як форми організації нації як політичної цілісності, ядра державотворчого процесу трохи нашкодить репутації «батька італійської нації», коли Беніто Мусоліні назве

збірник творів автора «свою настільною книжкою». Але сам Мадзіні доволі прозоро пояснює умови зародження такої асоціації та її завдання. «Справжня асоціація можлива тільки серед рівних в правах і обов'язках. Коли принцип рівного розподілу прав не є універсальним, з'являються касти, домінація, привілеї, залежності» [2, с. 11]. Свобода для Мадзіні – сакральний елемент, без якого неможливе виконання інших обов'язків в державі. Свобода має бути обов'язковим елементом людського буття. Саме тому, жодна каста або родина не можуть приймати політичне рішення (засноване на використанні механізму примусу) без урахування волі кожного конкретного індивіда.

В своєму творі «На захист демократії: відповідь пану Гізо» написаному в 1839 році, Мадзіні намагається полемізувати з відомим французьким палеоконсерватором, який виражав підтримку політиці короля Луї Філіпа. Намагання Липневої монархії звернути ті демократичні досягнення, які були здобуті в результаті революції, викликають жорстку критику автора. Гізо, який намагається бути французьким Едмундом Берком. Мадзіні критикує ту парламентську систему, яка існувала у Франції за часів знаходження Гізо у владі. «В системі, яку атакує пан Гізо, парламентська більшість представляла б більшість нації. Зараз, вона репрезентує лише більшість маленької фракції» [6, с. 10–11]. Мислитель звинувачує консервативний підхід ексклюзивної демократії для аристократії як той, що суперечить прогресу. Також він відповідає на закидання демократії, як диктатури більшості, тим, що «суверенність зберігається не завдяки силі, а завдяки *легітимізації* сили», закладаючи підвалини сучасної західної ліберальної демократії. Як представник континентальної традиції, Гізо мав зрозуміти, що формула *суверенності народу* стала більш зрозумілою, ніж у часи Руссо. Автор листа–памфлета пише, що демократія тепер не лише егоїстична концепція, що базується на матеріальних інтересах, а своєрідна «релігія», прапор «Бога та народу» [11, с. 76]. Загальне виборче право має супроводжуватися імплементацією в законодавство права на страйк, впровадженням загальної всенародної програми освіти, програми підтримки науковців і діячів культури [3, с. 15].

Отже, вихідними положеннями побудови такого суспільства мають стати «Батьківщина як стартова позиція встановлення *Людяності*» та «гармонізація двох термінів *індивідуальність* та *асоціація*, які мають панувати в кожній європейській державі» [7, с. 65]. На думку філософа, головною проблемою попередніх рухів патріотів і гуманістів була неможливість поєднати в свої вченнях вищезазначені поняття, виробити можливу для практичної реалізації в політичній площині концепцію. Якщо націоналісти не могли знайти підтримки в серцях людей, то адепти космополітизму та гуманізму страждали від відсутності конкретної ультимативної цілі.

Відродження національної самосвідомості різних людей мають стати головною дилемою епохи. Але водночас автор закликає усунути від націоналістичної концепції, переповненої ізоляціонізмом, реакційністю та самозакоханістю. Італійці на чолі з «Молодою Італією» не обирали місця для втілення своїх гуманістичних ідеалів у життя, тому націоналізм має стати логічною сходиною у утвердженні ідеалів руху. «Ми не віримо

в занепад рас. Ми не віримо в занепад мов. Ми не віримо в потужний вплив кліматичних умов на розвиток будь-якої людської діяльності», – пише Мадзіні в своїй роботі «Гуманність та країна», яка написана в 1836 році відразу після кількох спроб озброєного повстання проти Австрійського управління в Північній Італії [12, с. 3]. Автор закликає звернутися до природного та загального права як до тих факторів, що зближують людей. Саме єдність на основі загальних принципів досягнення соціального, політичного, економічного прогресу має консолідувати людей в *асоціацію*.

Мадзіні зазначає, що кодифікувати ідею *космополітизму* дуже важко для його сучасників. Його космополітизм включає в себе «братерство всіх, знищення всіх бар'єрів, що поділяють людей і насаджують їм протилежні інтереси» [9, с. 2]. Проблемою цієї політичної концепції вважається ізолювана від реальності концентрація на індивідуальності. Автор намагається перенести кінцеву мету розвитку концепції на свою країну, тобто свій народ, який укладає суспільний договір на позитивних засадах, що приносить космополітичний світогляд. Результатом наслідування теорії прав, яка стверджує щастя окремо взятої людини вищим благом, є суспільство егоїстів, охоплених тими ж пристрастями, що йде в епоху монархій. Таким чином, згідно з Мадзіні, первинним завданням стає освіта народів, навчання, здатне виховати у них силу духу і готовність до самопожертви, іншими словами – почуття обов'язку. Люди, будучи дітьми одного Бога, повинні слідувати єдиному для всіх закону. Їх завданням повинно бути не егоїстичне переслідування власного блага, але самовдосконалення чеснот і вдосконалення оточуючих індивідів. Мадзіні обмовляється, що він ні в якому разі не закликає людей відмовлятися від їх прав, але при цьому самі права можуть бути лише результатом виконаного *обов'язку*. Переслідування одних лише матеріальних інтересів призводить до катастрофічних наслідків.

Виправданням такої ситуації слугує відома максима його прихильників «*Ubi bene, ibi patria*», що перекладається з італійської як «Де мій інтерес, там і моя Батьківщина. Мадзіні критикує космополітів за очікувальну позицію, віру в те, що прогрес буде досягнутий природним шляхом. Найкращим етичним проявом космополіта є благородність. Але це не та чеснота, яка б могла вирішити соціальні проблеми сучасників Мадзіні.

Найголовнішою метою Джузеппе Мадзіні була всебічна та глобальна боротьба проти автократичної деспотії в межах всього європейського континенту. Його ідеологічна боротьба не обмежувалася лише межами Апенінського півострова, а судячи з багатьох робіт, які були написані в період перебування в екзилі в Лондоні, та Парижі, він приділяв велику увагу післяреволюційному строю всіх країн, які перебували під прямим або опосередкованим іноземним управлінням.

Джузеппе Мадзіні був прихильником створення на європейському континенті «союзу націй», заснованого на засадах рівності і братерства. 15 квітня 1834 року в Берні він підписав угоду про створення «Молодої Європи», до складу якої поряд з «Молодою Італією» спочатку увійшли також «Молода Польща» та «Молода Німеччина». При цьому Мадзіні з самого початку вірив у розширення «Молодої Європи», вважаючи, що в неї згодом увійдуть

також організації і інших європейських країн. «Молода Європа» мала представляти собою «союз народів, спрямований проти союзу королів, бути наступальним і оборонним альянсом, де кожна з її національних груп мала право на допомогу від інших груп в період збройних повстань» [11, с. 235]. Революціонер вважав дану асоціацію федерацією народів, яка базувалася на принципах незалежності кожної нації і її свободи у внутрішній політиці. Варто наголосити на тому, що саме Мадзіні перший виступив за об'єднання Європи шляхом народного повстання, що є вагомим у становленні ідеї загальноєвропейського об'єднання.

Автор закликав до створення та приєднання до братського пакту з іншими європейськими представниками демократичного руху. Комунікація між такими рухами мала відбуватися з єдиного центру «людьми, які відомі своїми чеснотами, енергією та стійкістю» [8, с. 12]. Мадзіні закликав до тісної співпраці з американцями, які поділяли їхні ідеали та відстоювали їх із зброєю у руках в ході Війни за незалежність. Однорумцями були проголошені люди з «вірою в Бога, єдиного господаря на землі, захисника права та того, хто це право трактує» [9, с. 11].

З огляду на те, що все політичне вчення автора спрямоване в першу чергу на практичне втілення його ідей, він намагається розробити концепт такого наддержавного утворення, яке згодом може почати реалізовувати всі закладені в його вчення демократичні ідеї. *Священний Альянс Людей* протиставляється утвореному в результаті Віденського конгресу Священному альянсу монархів. Причиною невдалим спроб опору наступу авторитарних ідей він вибачає цю відсутність єдиного центру координації серед поневолених народів, відсутності організаційних принципів та ідеологічних центрів. Тільки разом народам можна побудувати єдину демократичну Європу.

Така організація має сформулювати детальну програму дій та політичних цілей на майбутнє. Мадзіні стверджує, що ніхто не має права організувати будь-які заворушення без попереднього роз'яснення причин і мети будь-якого політичного акту.

Нова епоха в Європі має розпочатися з реструктуризації Європи в деяку кількість Держав, які будуть приблизно рівні за розміром і населенням. Якщо раніше ці держави представляли інтереси правлячих ними династій, каст і кланів, то політика нового типу буде побудована на «*демократичному медіанному принципі*» [4, с. 126]. Такі нації будуть сестрами одна одній, вільні та незалежні в своєму виборі та засобах, якими вони будуть керуватися при організації внутрішньої політики та внеску в загальноєвропейське благо. Автор зазначає, що така система найкраще підходить для подолання анархії та порушення норм міжнародного права, яка викликана безпосередньо тиранічними завоюваннями та централізацією. Республіка проголошується логічною формою демократії, а родина, країна, власність та релігія – безпосередніми провідниками та основою демократії.

Керуючим органом проголошеної *Асоціації народів* має стати *Рада*. Автор мав на увазі єдиний європейський уряд, сформований за принципом репрезентації всіх народів їх найкращими членами. Метою такого інституту мають стати агрегація та репрезентація думок людей в єдину *місію*. Підпорядкованою ланкою, наділеною

широкими правами сенсатів та правом вето мають стати *Національні Ради*. Ці органи повинні поширювати європейську ідею серед кожного з народів на оновленій мапі континенту. Цікавим є те, що загальноєвропейською має стати політика забезпечення економічної рівності. Першим кроком такої континентальної політики, в тому числі і бюджетної, має стати впровадження так званого *Демократичного податку*. Перші гроші, залучені з допомоги цього податку, підуть на те, щоб організувати запропоновані інститути влади. Друга частина отриманих грошей має піти на підтримку вільної преси та народної всезагальної освіти, яка буде доступна в кожному містечку. Загальноєвропейські інститути мають бути першими вкладниками та співзасновниками аграрних і промислових інвестиційних фондів, участь у яких буде доступна всім верствам населення.

Мадзіні жорстко виступав проти принципів *політичного реалізму*, яку сповідував прем'єр-міністр Сардинського королівства Камілло Бенсо ді Кавур. На думку мислителя запропонована модель в міжнародних відносинах своєю не публічністю, не підконтрольністю всенародно обраним органам влади слугує інтересам монархів і егоїстично налаштованої аристократії. Також він поділяв існуючі держави на два типи за принципом діяльності репресивного апарату проти народних рухів. В перших (автократіях) непідконтрольний нікому, окрім короля державний апарат безжалісно подавляє будь-які громадянські виступи, що ускладнює нормальне дипломатичне спілкування між ними. В інших, в яких діє «конституційний уряд», застосування репресивних сил значно менше. Країною другого типу проголошена Великобританія зі своїм парламентським устроєм, але Мадзіні застерігає політичний істеблішмент від надмірного втручання в справи інших країн, наголошуючи на тому, що дипломатичний тиск та військова інтервенція можуть проводитися тільки після відповідного запиту зацікавлених демократичних сил поневоленого народу. Таким чином проголошується один з центральних у вченні автора принципів можливої *інтервенції*.

Так чи інакше, але ідея загальноєвропейського об'єднання XIX сторіччя дуже вплинула на хід історичних подій. Вона стала основою Пан'європейського руху в XX столітті, ідеї мислителя посприяли створенню ЄС та його розгалуженої структури, знаходили свою підтримку, хай навіть під різними гаслами, серед троцькістів, фашистів та навіть націонал-соціалістів, що свідчить про її тісний зв'язок з іншими ідеологіями. Хай так як, та ідея загальноєвропейського об'єднання досі набуває своїх нових рис, при цьому не втрачаючи актуальності і донині. Саме вона є тим стрижнем, на якому тримається і буде триматися уся європейська стабільність, без якої неможливе і майбутнє України як частини єдиної європейської спільноти. Зрештою, ідея єдиної Європи випередила час і довела, незважаючи на всі свої недоліки, що не є якоюсь утопією, а дійсно такою політичною ідеєю, яку можна втілити в життя, хай навіть на це б пішло багато сторіч.

Список використаних джерел

1. Чубарьян, А.О., 1987. 'Европейская идея в истории. Проблемы войны и мира', М.: *Международ. отношения*, 352 с. // Chubarian, A.O., 1987. 'Evropeiskaia ideia v istorii. Problemy voyny i mira (European idea in history. Problems of War and Peace)', М.: *Mezhdunar. otnosheniya*, 352 с.

2. Robert, I. Rotberg, 2013. 'Failed and Weak States in Theory and Practice', Oxford: *Oxford University Press*, p.213.
3. Mazzini, G., 1836. 'Three Essays on Cosmopolitan Ideals and National Sentiment', p.19, p.31.
4. Mazzini, G., 1847. 'The European Question: Foreign Intervention and National Self-Determination', p.126.
5. Mazzini, G., 1863. 'Letter to a Polish Patriot', p.17–20.
6. Mazzini, G., 'La giovine Italia. Serie di scritti intorno alla condizione politica, morale e letteraria della Italia, tendenti alla sua rigenerazione', Marsiglia: *Tipografia militare di Giulio Barile*, p.3–56.
7. Mazzini, G., 1850. 'From a Revolutionary Alliance to the United States of Europe', p.134.
8. Mazzini, G., 1861. 'Manifesto della Giovine Italia', In: *Mazzini G. Scritti editi e inediti*, vol.1. G. Daelli, p.122–130.
9. Giuseppe, Mazzini, 1831. 'Manifesto of Young Italy', p.45.
10. Giuseppe, M., 1832. 'On the Superiority of Representative government', p.8, p.11.
11. Mazzini, G., 1832, 'I collaboratori della Giovine Italia ai loro concittadini'.

Malkina G. M., Doctor of Political Sciences, Professor, Taras Shevchenko National University of Kyiv (Ukraine, Kyiv), georgeslavin1997@gmail.com

Popov H. V., student, Taras Shevchenko National University of Kyiv (Ukraine, Kyiv), georgeslavin1997@gmail.com

Concepts of cosmopolitanism in political teaching Juzeppe Madzini

The ideas of Giuseppe Madzini were analyzed, which promoted the spread of democratic ideals among the peoples of Europe and their influence on the national liberation movements, which began to actively develop in the nineteenth century. Although the author's doctrine is not purely systemic, and some of the concepts have changed in the light of changing political conditions in Europe, one can confidently say that his concepts of nationalism, civil society and international relations are practical in practice in the modern political world.

Keywords: Giuseppe Madzini, cosmopolitanism of nations, Risorgimento, liberal nationalism.

* * *

УДК 327(560)

Замікула Г. О.,

аспірантка кафедри міжнародних відносин і зовнішньої політики Історичного факультету, Донецький національний університет ім. Василя Стуса (Україна, Вінниця), ann.semyonova@gmail.com

До питання щодо практичної реалізації зовнішньополітичної концепції Ахмета Давутоглу

Розглядаються практичні аспекти реалізації зовнішньополітичної концепції Ахмета Давутоглу, яка сформулювала стратегічне бачення Туреччини на початку XXI століття. Характеризуються основні напрямки її реалізації, такі як відмова від одновекторного прозахідного курсу на користь багатовекторної зовнішньої політики; звернення до ідеології неосманізму, яке ілюструвалось поверненням інтересу до колишніх мусульманських територій Османської імперії на Близькому Сході з особливим акцентом на Сирії та Іраку; застосування широкого інструментарію для досягнення лідерства в мусульманському світі. Досліджуються практичні дії Анкари, спрямовані на посилення своїх позицій, такі як активне посередництво в міжнародних конфліктах близькосхідного простору; прагнення вирішити наявні суперечки з опонентами в рамках стратегії «нуль проблем з сусідами»; застосування методів «м'якої сили» для здобуття впливу на інших акторів міжнародних відносин. В той же час підкреслюється, що в умовах глобальної кризи системи міжнародних відносин зусилля турецької влади не принесли очікуваного успіху. Політика Туреччини, базуючись на в цілому вірних теоретичних основах, не змогла адаптуватися до швидкозмінного та неспокійного середовища. Наголошується на певному ідеалізмі політики Анкари – орієнтованість на наявність в турецькій державі так званої Стратегічної Глибини, вона вважала свої претензії природними та не підлягаючими оспорюванню. Втім, в реальності активізація турецької зовнішньої політики викликала протидію з боку геополітичних опонентів. В результаті вона не привела до досягнення поставлених цілей – натомість супроводжувалась погіршенням відносин з традиційними союзниками та партнерами. Відтак, сьогодні Турецька Республіка опинилась в складній ситуації, виправлення якої вимагає комплексного та зваженого підходу.

Ключові слова: Ахмет Давутоглу, Турецька Республіка, зовнішня політика, «нуль проблем з сусідами», неосманізм, Арабська весна.

Зовнішня політика Турецької Республіки в XXI столітті пройшла процес поглибленої ревізії. З приходом до влади в державі Партії Справедливості та Розвитку традиційні принципи позиціонування на міжнародній арені були відкинута на користь амбіційних планів застосувати османську спадщину для посилення свого статусу та ролі в системі міжнародних відносин. В основу оновленої неосманістської зовнішньополітичної концепції були покладені теоретичні розробки експерта-міжнародника Ахмета Давутоглу, який згодом – протягом 2009–2016 років – відповідав за їхню практичну реалізацію на посадах міністра закордонних справ та прем'єр-міністра. В цілому, ця діяльність не принесла успіху турецькій дипломатії. В умовах загострення кризи міжнародного середовища Анкара не може похвалитися значними досягненнями у справі посилення своїх позицій, натомість – погіршила відносини з традиційними союзниками. Втім, за будь-яких умов вивчення практичних аспектів імплементації нової зовнішньої політики Туреччини є актуальним завданням, оскільки залишається необхідною умовою для комплексного розуміння ситуації, яка складається в місці стратегічного розташування цієї держави, на стику трьох континентів. Воно не лише допомагає прогнозувати майбутні дії Анкари на міжнародній арені, але й впливає на оцінку загальної ситуації, яка складається в регіонах активізації турецьких зовнішньополітичних зусиль – на Близькому Сході, Південному Кавказі, Балканах, у Північній Африці, Центральній Азії тощо.

Зважаючи на велику роль, яку Турецька Республіка грає в сучасних міжнародних відносинах, та її активну діяльність на зовнішньополітичній арені, не дивно, що дана тематика отримала достатньо широке висвітлення в роботах вітчизняних на зарубіжних дослідників. Так, Н. І. Мхитарян досліджує особливості формування сучасної зовнішньої політики Турецької Республіки [8]. Р. М. Рукомеда розглядає реалізацію на практиці основних положень зовнішньополітичної концепції Ахмета Давутоглу [9]. Подібній тематиці присвячена стаття А. В. Сулейманова [11]. К. А. Леванова вивчає геополітичну складову турецької зовнішньої політики, приділяючи особливу увагу відповідним орієнтирам Анкари [4]. Р. Мрассі аналізує регіональні, географічні та стратегічні фактори, які впливають на зовнішньополітичний курс Туреччини [7]. С. Корнел досліджує рушійні сили турецької зовнішньої політики [12]. М. Е. Бостанов розглядає субрегіон Леванту та його роль в турецькому стратегічному плануванні [1]. Окрема група робіт вивчає досвід застосування різноманітного інструментарію в рамках реалізації нової турецької зовнішньої політики. Наприклад, Ю. В. Мавріна досліджує практику посередництва в зовнішньополітичній діяльності Анкари на початку XXI століття [5]. О. С. Мавріна аналізує роль стратегічного партнерства у відносинах Туреччини з іншими державами [6]. Статті А. І. Зубкової [3] та Є. А. Сафонкіної [10] присвячені активізації політики Туреччини в сфері застосування інструментарію «м'якої сили». Натомість Ф. Гігіс [14], І. Кускувеліс [15] та А. Штейн [16] вивчають недоліки зовнішньополітичної концепції Ахмета Давутоглу аналізують причини її невдачі. В якості першоджерел з досліджуваної проблематики природно розглядаються наукові праці